

# IZ KRAJEVNIH SKUPNOSTI

## BESNICA

### Pri nas je prvič zagorelo

Ozek in strm je gorski hrbet, ki se dviguje strmo navzgor proti znamenitim Jančam, kjer so med NOB divjali najsrdečiji spopadi z okupatorjem. In v strme obronke se lepijo posamezne domačije, večinoma grajene na novo. Prenekateremu poslopju pa se še pozna, da so ga lizali plameni okupatorjevih požigalcev. To je raztegnjena vas Vnajnarji, ena najvišje ležečih vasi v naši občini. Slaba in ozka vozna pot vodi v to višino in bregovi se mestoma prevesijo v nad sto metrov globoke grape.

In kdo naj ne bi poznal Maroltove mame, danes 83-letne Marije Marolt, nosilke mnogih priznanj ter odlikovanj za nesebično delo v narodnoosvobodilnem boju.

»Hudo je bilo tedaj, ko so tod divjali Nemci in domači belogardistični izdajalci,« se je trpko nasmehnila žena. »Slednji so bili še prav posebno hudobni...«

Toliko huje je bilo zatem tedaj, saj sem imela devet mladoletnih otrok. Eden mi je umrl še v rani mladosti, najmlajši pa pred štirimi leti. Srce, veste, srce je imel šibko. Vsi drugi pa so preživeli, čeprav še danes ne vem, kako. Tedaj smo se tudi kmetje stežka preživljali, saj so nam belogardistične in nemške patrole pobrale skoraj ves živež, tisto malo, kar smo poskrili, pa smo še kako radi dajali našim borcem.

Otroci so bili še majhni, odraščajoči sta bili le hčerki Francka in Marija, obe dovolj stari, da sta delali na terenu. In belim sta bili vseskozi sumljivi, da sta se morali neprenehoma skrivati v okoliških gozdovih. Mlajšo Lojzko so celo nekoč dobili ter jo odgnali v postojanko na Lipoglav.

Kljub pretapanju pa niso ničesar izvlekli iz otroka in tako so jo kmalu spustili domov. Pa je postalo za obe starejši hčeri tako »vroče«, da sta odšli v partizane.

In potem je Marija pripovedovala, da pravzaprav nikoli ni vedela, če se bo naslednji dan zbudila še živa. Tudi mož, ki je umrl pred 20 leti, je moral večji del vojnih let preživeti v gozdovih, da ga belci ali Nemci ne bi izsledili.

»Pri nas je tudi prvič zagorelo,« je trpko nadaljevala žena. »Bilo je na pomlad leta 1944 in prav tedaj so se v naši hiši zadrževali partizani.

Javko smo imeli tukaj, za ilegalno pošto. Bržkone jo je nekdo izdal, saj so Nemci vpadli iznenada in v hipu obkolili hišo. Štirje borci so tedaj padli in še danes ne vemo njihovih imen. Drugi pa so se srečno prebili.

Nemci so nam še tisto noč zažgali dom in bržkone bi tudi nas odpeljali ali pa kar postrelili, če se ne bi pravočasno poskrili. Ze čez nekaj ur pa so prikolovratili beli in pokradli prav vse, kar so mogli odnesti. Živino, posodo, živež... celo staro in raztrgano odejo so odvlekli s seboj.

Marija pravi, da je danes zadovoljna, le dela da je preveč na posestvu, saj je zemlje več kot 44 hektarov, čeprav je le 6 hektarov obdelovalne. Kmetijo je sicer prevzel 34-letni sin Anton, ki si je tudi že ustvaril družino. Pa vendar mora Marija mnogokrat še krepko priti »a delo, saj je na kmetiji vsak človek...« agocena delovna moč. Pa je srečna. Kmečko starostno pokojnino ima in tudi priznavalnino za sodelovanje med NOV dobiva, tako da ji pride mesečno več kot 2350 dinarjev. No, sedaj, ko so se pokojnine povišale, bo še nekaj več.

»Ne, res se ne morem pritoževati,« je nadaljevala Marija, »prav ničesar mi ne manjka. Imam vse, kar potrebujem.«



Maroltova domačija. Še se poznajo sledovi plamenov na zidovju.

Maroltova domačija še vedno ni obnovljena. Mladi gospodar je sicer že obnovil stanovanjsko poslopje, hlev pa le deloma, da lahko redi štiri krave in dve telčki. Tudi svinjak namerava v kratkem dograditi. Težava je predvsem v tem, da je vas preveč oddaljena, saj bi lahko oddajali mleko spodaj v besniški zbiralnici, ki so jo zgradile Ljubljanske mlekarne. Tako pa lahko prodajo letno le kakega pitanca.

In koliko je še domačij na Vnajnarjih? Danes še kakih dvajset, pred vojno jih je bilo več. Tudi tukaj ostanejo le redki mladi, večinoma odhajajo v dolino, kjer se zaposlijo in se ne vrnejo več. Razen sina Antona se je odselilo v dolino vseh šest Marijinih preživelih otrok, čeprav se še vedno radi oglašajo pri materi. Kaj pa kmečki turizem? Precej več možnosti imajo kmetije na bližnjih Jančah, saj tam že vrsto let stoji prostoren planinski dom in tudi kraj je vse bolj turističen. Kaj pa domačini Vnajnarjev? Bržkone so tudi tu možnosti za razvoj kmečkega turizma, a do zdaj o tem Vnajnarčani bržkone še niso razmišljali.

RADO RADEŠČEK

### ● V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH NAJ ZAŽIVITA

## Prometna vzgoja in kultura

Komisija za reševanje prometne problematike v KS — ena izmed treh komisij pri občinskem svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu — je že pričela delati. Na njeni prvi seji se delegati niso zadrževali pri naštevanju splošnih nalog, temveč so konkretno sklenili, kaj storiti za izboljšanje prometnih razmer v svojih KS.

Čimprej naj bi posebne komi-

sije v KS preverile ustreznost in stanje cestnoprometnih označb in znakov ter svoje ugotovitve posredovale svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ta pa ustreznim občinskim in mestnim organom. Skupščine ali sveti KS naj bi na eni svojih prihodnjih sej obravnavali prometno poročilo za lansko leto, tako da bi bilo kar največ krajanov seznanjenih s številom prometnih nesreč v občini, z njihovimi vzroki in posledicami. Da bi izboljšali prometno kulturo občanov, nameravajo jeseni organizirati predavanja in predvajanja filmov o prometni vzgoji.

Delegati so poudarili, da ni dovolj samo opozoriti in pričakovati, da bi rešitve prišle v KS od zunaj, kajti marsikatero nevarnost lahko odpravijo krajinami sami. Tako bi npr. lahko odstranili veje, ki morda zakrivajo prometni znak. Očitno so navzoči delegati dobro poznali prometne razmere v svojih KS, kajti našli so kar precej pomanjkljivosti in napak, ki bi jih bilo treba takoj odpraviti. Ugotovili so, da se s kaznimi in postavljanjem znakov za omejitev hitrosti ne da urediti vsega. Še vedno je najpomembnejša prometna vzgoja občanov. Zato je pričakovati, da bodo zastavljene in seveda tudi uresničene naloge komisije znižale število prometnih nesreč na cestah tako v posameznih KS kot v občini, krajinami pa poučile, da s tem, ko ne ogrožajo drugih, skrbijo tudi za svojo varnost.

D.J.

## ZADOBROVA-SNEBERJE

Skupščina, svet KS, KK SZDL in družbenopolitične organizacije in društva ter občani čestitajo vsem občanom naše KS, ki se ob občinskem prazniku in prazniku OF prejel občinska priznanja, ter priznanja OF. Posebna čestitka velja Pepci Kardelj in Petru Stantetu — Skali, katera sta prejela najvišje priznanje.

Predsednik našega gasilskega društva Drago Kastelic pa je prejel za 50. rojstni jubilej odlikovanje predsednika republike red zasluge za narod s srebrno zvezdo! Vsi člani društva mu za visoko priznanje iskreno čestitamo.

V naši KS so nedavno opravili dvoje del na področju komunalne dejavnosti, in sicer: ob Šmartinski c., od Sneberske c. do Trbeža so napeljali vodovod, od križišča Sneberske in Zadobrovske c.,

od kanalizacijskega prečrpalnišča ob Zadobrovski c. do novega mosta pa so napeljali kanalizacijo za čisto vodo.

Bodoči VVZ v Sneberjah že dobiva svojo podobo. Dviga se pravcata rdeča piramida strehe bodočega vrta, katerega bodo malčki, ki že čakajo nanj, najbolj veseli, z njimi pa seveda sami starši.

Osnovno šolo Poldeta Mačka—Boruta je obiskal pesnik Tone Pavček. Učencem je recital svoje pesmi. Učenci pa so ga spraševali o njegovem delu in pesnikovanju. Učence je obiskal zato, ker jih veliko tekmuje za bralno značko.

Spoštovani krajinami! Opravičujem se, ker v 5. št. ni bilo novic iz naše KS. Ker je prišlo do majhnega nesporazuma pri prehodu na štirinajstnevnik, novic ni bilo. Hvala za razumevanje!

IVAN KOS

## MOSTE

### NOVO DRUŠTVO

Konec maja je bila ustanovljeno društvo ljubiteljev ročnih del. Ustanovnega zbora se je udeležilo 36 članov, ki so izvolili ustanovni odbor in druga vodstvena telesa. Inicijativni odbor je poročal o poslovanju in uspešni razstavi.

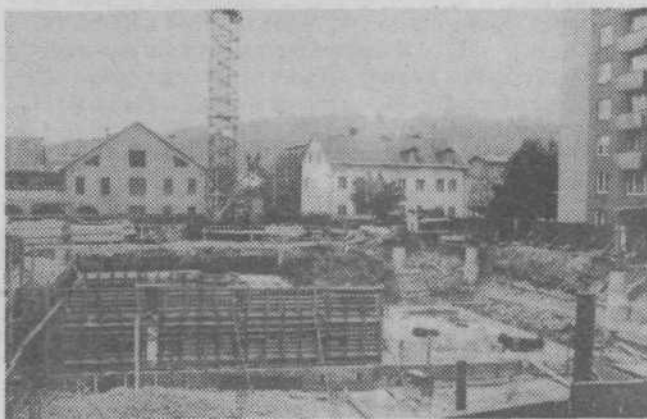
#### VABILO

V petek, 15. junija, bo od 17. do 19. ure v prostorih KS Moste, Zaloška c. 48 (kjer je bila razstava ročnih del) tečaj kvačkanja in vzlanja. S seboj prinesite kvačko št. 3 (ali 2 in pol). Material za delo bo na razpolago. Vljudno vabljeno!

Društvo ljubiteljev ročnih del



Delovno predsedstvo ustanovnega društva ljubiteljev ročnih del (Foto Dj)



Tržnica že raste iz tal. Z gradnjo kaže pohiteti, da bi bilo še letos ustrezno željam prodajalcev in kupcev (HVAŠTJA)

## PISMA BRALCEV

### Stara navada — železna srajca

Tako pravi slovenski pregovor. Da se zgodovina ne ponavlja, je tudi večkrat ugotovljeno. Odkenki zgodovine pa so vendar dostokrat prisotni.

Slovenski lovci se prav gotovo še spominjajo članka v Nedeljskem dnevniku pred nekaj leti z naslovom Pokol divjih svinj. V članku je bilo med drugim zapisano, da je bilo na pogonu ustreljenih pet divjih svinj v visoki brežnosti, da je bilo tako uničenih z mladici vred 22 živali, kar je precej letni odstrel v dveh ali treh družinah, in da je bilo na tak brezvesten način osiromašeno celotno zasavsko področje. O tem početju družine in o več drugih nepravilnostih v družini je bilo dosti razprav, vendar zaradi nekaterih dejavnikov ta zadeva ni bila nikoli rešena.

Te vrstice sem napisal, da bi lovcem osvežil spomin, kajti tedaj je bilo med poštenimi slovenskimi lovci dosti kritike in negodovanja.

Naj pa sedaj opišem dogodek, ki bo prav tako ostal lovcem še dolgo v spominu. Lovska družina Laze je imela zadnji dan lanskega leta pogon na visoko divjad, tj. na prašiče in jelenjad. Vsakemu poznavalcu naravnih zakonov, posebno pa še družinam, ki imajo v svojih loviščih stalno jelenjad, je znano, da se po ruku v zimi zbirajo jeleni v večje trope. Tako je bilo tedaj v območju LD Laze. Kdor pozna to lovišče, ve, da je to precej velika kotlina, iz katere se stekajo potoki v dolino Gostinca. Večjemu številu lovcov torej ni nobena težava zapreti vse stečine divjadi. Tako se je zgodilo tudi omenjenega dne. V tropu je bilo ta dan 8 do 10 jelenov. LD Laze je tedaj imela dovoljenje za odstrel še dveh jelenov. Ko pa so se pojavili jeleni v večji skupini, si je vsak lovec zaželel svoj plen in namesto dveh jelenov jih je obležalo pet, eden pa je bil zastreljen.

Člani LD Laze so vedeli za zastreljenega jelena in so ga tudi iskali, a ga sprva niso našli. To se je zgodilo šele 23. januarja, ko so zastreljenega jelena našli v malem jarku v dolini Gradovlje (Podgrad), ok. 200 m ob meji lovišča LD Laze. Dolnji del telesa je bil v vodi. Odrezali so mu glavo, tj. trofejo, jelena pa pustili, kjer je poginil. Takoj po najdbi pa je družina Laze v en glas začela oznanjati, da je bil najdeni jelen ranjen 14. novembra lani, tj. skoraj dva meseca prej — v družini LD Pugled.

Jelen je bil zares zastreljan in lovec, ki je streljal, je naslednji dan zjutraj o tem takoj obvestil gospodarja družine. Ta se je s psom barvarjem takoj podal po sledi. Po sedmih urah pa nista mogla priti v bližino jelena in ga sploh nista videla. Torej je bila potrjena domneva, da je jelen le lažje ranjen. S strani LD Pugled je bila stvar zaključena, čeravno je lovec, ki je jelena streljal, letga še dva dni iskal po celotnem terenu družine.

Družina Laze pa je še kar ponavljala stare izmišljotine.

In razplet dogodkov? Zelo poučen bo.

Ko je lovec, ki je novembra lani streljal na jelena, vedel, da bodo nastale nezaželene posledice, se je odločil za edini pravilni korak. Naprosil je veterinarja Andreja Bidovca in odšla sta na mesto, kjer je ležal jelen. O tem je bila obveščena tudi družina LD Laze, a na zmenek ni prišel nihče. Jelen je še ležal na mestu, kjer je poginil, seveda brez glave. Pri razteleženju je veterinar ugotovil, da je jelen poginil največ pred tremi tedni, kajti njegova spodnja stran, ki je ležala v vodi, je bila razkrojena in neuzitna, zgornja stran, ki je bila zunaj vode, pa je bila še popolnoma zdrava. Jelen je torej zmrznil in tako ostal neškodovani. To pa ne bi bilo mo-

goče, če bi ležal tam več kot dva meseca. Druga veterinarjeva ugotovitev pa je bila, da je bil jelen dvakrat ustreljen; prvič v vrat z desne strani, saj je bila poškodovana arterija in je notranje izkrvavel v ok. 6 urah; drugič pa je dobil strel od zadaj in je imel poškodovano gornjo kost nad hrbtenico. Lovec LD Pugled pa je oddal en sam strel! Da bi bila ironija še večja, lovci LD Laze, ki so odrezali trofejo, niso imeli za potrebno, da jelena raztelesijo in ga spravijo iz vode. Niže ob vodi namreč živi kmet, ki to vodo uporablja in bo imel zadnjo besedo sodnik za prekrške zaradi osneževanja vode in okolja.

A zadeva s tem še ni končana. Starešina družine Laze je na bazenskem posvetovanju v Litiiji o letošnjem planu odstrela zahteval odstrel desetih jelenov, torej toliko kakor lani, čeravno so načrt prekoračili za štiri jelene. Seveda mu ni bilo ugodeno in družina ima dovoljen odstrel treh jelenov, ostalo pa so košute in teleta, vsega skupaj deset živali. Pa še eno banalno trditve je starešina družine Laze smo slišali na posvetu: da imajo v lovišču ok. 46 jelenjadi. Dobro je namreč znano, da rabi jelen za normalni obstoj 1000 ha zemljišča.

S tem pa igra starešina LD Laze še ni bila kočana. Na skupščini Lovske zveze Ljubljana 23. februarja — prisotni so bili tudi predstavniki LD Pugled — je ponovno izjavil, da je bil jelen, najden 23. januarja 1979 v njihovem lovišču, zastreljen sredi novembra 1978!

Kaže, da se iz preteklosti ta družina ni prav ničesar naučila in bosta zadnjo besedo imela občinska skupščina Ljubljana Moste-Polje (katere teritorialna enota je) in odsek za kmetijstvo in gozdarstvo, in to brez posebnih stricov in tet. FRANC MAZOVEC-RISTO

## FUŽINSKA POMLAD 1977...1979



Dve leti je čakalo fužinsko gradbišče (Foto DG)



Sedaj so drugič zahrneli stroji — upajmo, da ne bodo več utiheli (Foto DG)